

Н.О. Лисак, канд. пед. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

Н.В. Петренко, канд. пед. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ СОЦІОЛОГІЇ»

Завданням вивчення дисципліни «Психологія з основами соціології» є забезпечення студентів необхідними теоретичними знаннями, практичними навичками для професійного та особистісного саморозвитку в сучасних соціально-економічних, соціально-культурних, політичних умовах, зокрема: формування у студентів наукового уявлення про функціонування і розвиток суспільства та гуманістичного підходу до розв'язання соціально-психологічних проблем; формування в молодій людини позитивної «Я – концепції»; підготовка майбутнього фахівця до ефективної реалізації набутих знань у професійній діяльності, ділових стосунках в управлінській діяльності; формування умінь комплексного застосування соціально-психологічних знань при моделюванні, реалізації, аналізі та оцінці професійних ситуацій. Ці завдання в основному вирішуються в процесі засвоєння лекційного курсу і опрацювання питань, що виносяться на семінарські заняття. Але неабияка роль у їх вирішенні належить самостійній роботі студентів.

Самостійна робота – важливий фактор засвоєння навчального матеріалу. Це робота студентів, яка планується та виконується за означеним викладачем завданням та при його методичному керівництві, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота необхідна не тільки для оволодіння даною дисципліною, але й для формування навичок самостійної роботи взагалі: в навчальній, науковій, професійній діяльності, в умінні приймати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблему, знаходити конструктивні рішення та ін. У цьому контексті, самостійна робота має певне виховне навантаження: вона формує самостійність не тільки як сукупність вмінь та навичок, але й як рису характеру, яка відіграє суттєву роль у структурі особистості сучасного спеціаліста вищої кваліфікації. Нами були розроблені і запропоновані завдання і вправи для самостійної роботи та поглиблення знань, завдання для перевірки знань, творчі завдання (теми рефератів, презентацій Microsoft Office PowerPoint, газет Microsoft Office Publisher), ситуативні вправи.

1. Приклад завдання для самостійної роботи та поглиблення знань: У сучасному українському суспільстві склалася непроста ситуація, обумовлена переходом до демократичних форм правління, ринкових відносин, а також трансформацією суспільних цінностей. Опишіть типові форми реакції членів нашого суспільства на ситуацію, що склалася. Як за цих умов змінився модальний тип особистості?

2. Приклад ситуативної вправи: У складі делегації фірми, яка формується для ділової поїздки у США є одне вакантне місце. На нього претендують двоє, при тому жоден з них не має бажання поступатися. Керівник, намагаючись розібратися в ситуації, з'ясовує, що один з учасників конфлікту намагається ввійти до складу делегації тому, що для нього це можливість зайвий раз зустрітися з братом, що проживає у США. Інший же розглядає своє включення до складу делегації як визнання свого професіоналізму, високу оцінку діяльності, знак прихильного ставлення керівництва фірми. Керівник пропонує першому _____, а другому _____. До якого типу можна віднести це рішення? У чому, власне, полягала допомога керівника у вирішенні конфлікту? На яку модель завершення конфлікту орієнтувалися спочатку його учасники?

Важливим елементом самостійної роботи студентів вважаємо опрацювання фрагментів текстів зарубіжних і вітчизняних соціологів. Так, Е. Гіденс наводить приклад, як соціологічна уява дозволяє «мислити себе» поза звичайним перебігом особистого повсякденного життя, щоб поглянути на нього по-новому. Він розглядає з соціологічного погляду таку просту дію: «Ви п'єте каву». Ми запропонували студентам спробувати розвинути свою власну соціологічну уяву та підібрати приклад, який можна розглянути із соціологічного погляду.

Можливість для роздумів над основними актуальними проблемами психології та соціології надають питання для дискусії. Приклад 3. У праці «Соціологія їжі» німецький дослідник Георг Зіммель говорить про ієрархію страв. Знайдіть у тексті опис цієї ієрархії. Чому Георг Зіммель характеризував їжу як соціальну подію? Завдання для дослідницької роботи студентів із дисципліни «Психологія з основами соціології» містять прикладні проблеми психології та соціології. Приклад 4. Зробити самостійний аналітичний огляд наукової літератури та підготувати дайджест на тему: Психологічні теорії підприємництва: Теорія «вроджених здібностей». Теорія «рис». Психодинамічна теорія (Кетс де Врайес). Теорія соціалізації. Теорія «потреби у досягненнях» (Д. Макклеланда).